

Spis treści

Od autora	11
Część I	
Wprowadzenie	15
1. Internacjonalizacja procesu gospodarowania i ekonomia międzynarodowa	17
1.1. Powstanie i rozwój gospodarki światowej	17
1.2. Współczesny handel międzynarodowy	25
1.3. Znaczenie handlu międzynarodowego dla poszczególnych krajów ..	30
1.4. Ekonomiczne konsekwencje istnienia granic politycznych między krajami	34
1.5. Pojęcie i zakres ekonomii międzynarodowej	36
Pytania	38
Część II	
Teoria handlu międzynarodowego	41
2. Klasyczne teorie handlu międzynarodowego	45
2.1. Merkantyizm	45
2.2. Teoria przewagi absolutnej	47
2.3. Teoria przewagi komparatywnej	50
2.4. Teoria kosztów absolutnych i kosztów względnych w ujęciu geometrycznym	52
2.5. Rozwinięcie teorii przewagi komparatywnej	58
2.5.1. Teoria Ricarda w ujęciu pieniężnym	58
2.5.2. Teoria przewagi komparatywnej w warunkach większej liczby towarów	60
2.5.3. Model Dornbuscha–Fischera–Samuelsona	61
2.5.4. Weryfikacja teorii przewagi komparatywnej	64
Pytania	66

3. Neoklasyczna teoria handlu międzynarodowego	68
3.1. Narzędzia badawcze	68
3.2. Korzyści z handlu międzynarodowego	71
3.3. Podział korzyści z wymiany międzynarodowej	76
3.4. Krzywa popytu wzajemnego	79
3.5. <i>Terms of trade</i>	83
Pytania	87
4. Wyposażenie w czynniki produkcji jako podstawa handlu między- narodowego	89
4.1. Twierdzenie Heckschera–Ohlina	90
4.2. Wyrównywanie się cen czynników produkcji	95
4.3. Efekt Stolpera–Samuelsona	98
4.4. Empiryczna weryfikacja twierdzenia Heckschera–Ohlina	100
Pytania	104
5. Alternatywne teorie handlu międzynarodowego	106
5.1. Korzyści skali produkcji a handel międzynarodowy	106
5.2. Handel wewnątrzgałęziowy	110
5.3. Koncepcje opóźnienia naśladowczego i cyklu życia produktu a handel międzynarodowy	115
5.4. Koncepcja nakładającego się popytu	118
5.5. Konkurencja monopolistyczna a handel międzynarodowy	120
5.6. Model grawitacji	123
Pytania	125
6. Wzrost gospodarczy a handel międzynarodowy	127
6.1. Skutki wzrostu gospodarczego dla handlu międzynarodowego	128
6.2. Wpływ wzrostu gospodarczego na <i>terms of trade</i> i dobrobyt kraju	132
6.3. Źródła wzrostu gospodarczego i ich wpływ na handel między- narodowy	136
Pytania	141
7. Międzynarodowe przepływy czynników produkcji	143
7.1. Przyczyny międzynarodowych przepływów czynników produkcji	144
7.2. Międzynarodowe przepływy kapitału	146
7.3. Inwestycje portfelowe: chęć uniknięcia ryzyka jako motyw wywozu kapitału	148
7.4. Kredyty finansowe	149
7.5. Inwestycje bezpośrednie i produkcja międzynarodowa	153
7.5.1. Pojęcia wstępne	153
7.5.2. Inwestycje bezpośrednie w gospodarce światowej	154
7.5.3. Przedsiębiorstwo w gospodarce światowej: produkcja między- narodowa	158
7.5.3.1. Handel międzynarodowy w działalności przedsiębior- stwa	158

7.5.3.2.	Internacjonalizacja przedsiębiorstw i jej motywy . . .	160
7.5.3.3.	Formy internacjonalizacji przedsiębiorstw	164
7.5.4.	Wpływ inwestycji bezpośrednich na gospodarkę kraju wywożą- cego i przywożącego kapitał	166
7.6.	Międzynarodowe przepływy siły roboczej	170
7.6.1.	Przyczyny międzynarodowych przepływów siły roboczej . . .	170
7.6.2.	Główne kierunki migracji	172
7.6.3.	Ekonomiczne skutki migracji siły roboczej	176
Pytania	. . . . .	178

Część III

Polityka handlowa	181
------------------------------------	-----

8. Cło	183
8.1. Pojęcie i rodzaje cła	183
8.2. Mechanizm działania cła	186
8.3. Ekonomiczne skutki cła	187
8.3.1. Model małego kraju	187
8.3.2. Model dużego kraju	192
8.4. Stopień protekcji celnej	196
Pytania	203

9. Bariery pozataryfowe	205
9.1. Mechanizm ograniczeń ilościowych i ich skutki	206
9.2. Dobrowolne ograniczenie eksportu i jego mechanizmy	209
9.3. Inne bariery pozataryfowe	212
9.4. Mechanizmy subsydiów produkcji krajowej i subsydiów eksportowych oraz ich skutki	218
9.5. Dumping	224
Pytania	229

10. Wolny handel a protekcjonizm	231
10.1. Tradycyjne argumenty na rzecz protekcjonizmu	232
10.1.1. Argumenty niesłuszne	232
10.1.2. Argumenty słuszne w określonych warunkach	234
10.2. Współczesne argumenty na rzecz protekcjonizmu	240
10.2.1. Strategiczna polityka handlowa	241
10.2.2. Polityka przemysłowa	244
10.3. Ograniczenia handlowe jako środek do osiągnięcia celów politycznych — sankcje ekonomiczne	247
10.4. Ograniczenia handlowe a polityka ochrony środowiska	250
10.4.1. Wpływ handlu międzynarodowego na zagrożenie środowiska	250
10.4.2. Polityka ekologiczna jako czynnik wpływający na swobodę handlu i konkurencyjność eksportu	252
10.4.2.1. Narodowa polityka ekologiczna	252

10.4.2.2.	Międzynarodowe porozumienia w dziedzinie ochrony środowiska jako czynnik utrudniający handel międzynarodowy	254
10.4.3.	Perspektywy współzależności handlu międzynarodowego i ochrony środowiska	256
Pytania		257
11.	Międzynarodowa polityka handlowa	259
11.1.	Kartele międzynarodowe	260
11.2.	Integracja ekonomiczna	264
11.2.1.	Pojęcie i mechanizm integracji ekonomicznej	264
11.2.2.	Mechanizm powstawania korzyści i strat w preferencyjnym porozumieniu handlowym	270
11.2.3.	Długookresowe efekty unii celnej	275
11.2.4.	Korzyści z unii celnej a korzyści z wolnego handlu	276
11.3.	Ogólnoświatowa współpraca w dziedzinie liberalizacji obrotów handlowych	279
Pytania		285
Część IV		
Międzynarodowe stosunki finansowe		287
12.	Bilans płatniczy	289
12.1.	Definicja	289
12.2.	Zasada podwójnego zapisu	290
12.3.	Struktura bilansu płatniczego	290
12.4.	Równowaga bilansu płatniczego	293
12.5.	Bilans płatniczy jako narzędzie analizy ekonomicznej	293
Pytania		296
13.	Kurs walutowy i rynek walutowy	298
13.1.	Pojęcie kursu walutowego	298
13.2.	Rynek walutowy	299
13.2.1.	Pojęcie i mechanizm	299
13.2.2.	Rodzaje transakcji na międzynarodowym rynku walutowym	303
13.2.2.1.	Transakcje bieżące i transakcje terminowe	303
13.2.2.2.	Arbitraż procentowy	306
13.2.2.3.	Transakcje spekulacyjne	308
Pytania		310
14.	Ustalanie poziomu kursu walutowego	312
14.1.	Czynniki określające poziom kursu walutowego	312
14.2.	Zmiany produktu krajowego brutto a kurs walutowy	314
14.3.	Zmiany realnych stóp procentowych a kurs walutowy	317
14.4.	Zmiany różnic w cenach a kurs walutowy	318
14.5.	Parytet siły nabywczej	319

14.6. Pozostałe czynniki określające poziom kursu walutowego	324
Pytania	326
15. Automatyczny mechanizm dostosowawczy	328
15.1. Cenowy mechanizm dostosowawczy	329
15.1.1. Cenowy mechanizm dostosowawczy w warunkach kursów stałych	329
15.1.2. Cenowy mechanizm dostosowawczy w warunkach kursów płynnych	331
15.2. Dochodowy mechanizm dostosowawczy	337
15.2.1. Teoretyczne podstawy dochodowego mechanizmu dostosowawczego	337
15.2.2. Mechanizm mnożnikowy w gospodarce zamkniętej	341
15.2.3. Równowaga w gospodarce otwartej	343
15.2.4. Międzynarodowe konsekwencje działania mechanizmu dochodowego	348
15.3. Monetarny mechanizm dostosowawczy	351
Pytania	355
16. Polityka dostosowawcza	357
16.1. Przyczyny i cele polityki dostosowawczej	357
16.2. Narzędzia polityki dostosowawczej	360
16.2.1. Polityka zmiany wydatków	361
16.2.2. Polityka przesuwania wydatków	363
16.2.2.1. Polityka kursowa	363
16.2.2.2. Polityka wybiórczego przesuwania wydatków	364
16.3. Ograniczenia polityki dostosowawczej	368
16.3.1. Podejście absorpcyjne	368
16.3.2. Polityka zmiany wydatków i polityka przesuwania wydatków a równowaga zewnętrzna i wewnętrzna	370
Pytania	374
17. Międzynarodowy system walutowy	376
17.1. Pojęcie i przesłanki istnienia międzynarodowego systemu walutowego	376
17.2. Międzynarodowy system walutowy przed II wojną światową	377
17.3. System walutowy z Bretton Woods	380
17.3.1. Warunki powstania	380
17.3.2. Międzynarodowy Fundusz Walutowy	381
17.3.3. Ocena działania międzynarodowego systemu walutowego z Bretton Woods	383
17.4. Współczesny międzynarodowy system walutowy	385
17.4.1. Powstanie współczesnego międzynarodowego systemu walutowego	385
17.4.2. Funkcjonowanie współczesnego systemu walutowego	387
17.4.3. Współpraca walutowa w Europie Zachodniej	394
Pytania	401

Część V	
Ekonomia międzynarodowa wobec problemów globalnych	403
18. Handel międzynarodowy a rozwój gospodarczy krajów rozwijających się	405
18.1. Charakterystyka krajów rozwijających się	405
18.2. Teoria handlu międzynarodowego a rozwój gospodarczy krajów rozwijających się	407
18.3. Polityka handlowa krajów rozwijających się zmierzająca do zwiększenia korzyści z handlu międzynarodowego	410
18.3.1. Próby stabilizacji cen eksportowanych surowców — międzynarodowe porozumienia towarowe	410
18.3.2. Zmiana struktury produkcji — strategia antyimportowa i proeksportowa	414
18.3.3. Próby instytucjonalnej zmiany miejsca krajów rozwijających się w handlu międzynarodowym — UNCTAD, Nowy Ład Ekonomiczny i Milenijne Cele Rozwoju	419
Pytania	424
19. Kryzysy finansowe	425
19.1. Kryzys zadłużeniowy lat 80. XX w.	425
19.2. Współczesne kryzysy finansowe	429
19.2.1. Nowe tendencje w przepływie kapitału do krajów rozwijających się w latach 90. XX w.	429
19.2.2. Pojęcie kryzysu finansowego	432
19.2.3. Koncepcje teoretyczne wyjaśniające kryzysy walutowe	437
19.2.4. Skutki kryzysów walutowych	445
19.2.5. Kryzys finansowy 2007–2008	447
Pytania	452
20. Wyzwania globalizacji	454
20.1. Korzyści i zagrożenia globalizacji	455
20.2. Przebudowa międzynarodowego ładu gospodarczego	461
Pytania	468
Odpowiedzi	471
Literatura	477
Indeks rzeczowy	491